

SEÇİMLER, SOSYALİZM VE PARTİ

Seçim dönemine girdiğimiz şu sıralarda sosyalizmin, işçi-emekçi sınıfları bilinçlendirip örgütleyerek, seçimler yoluyla gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği yine dolaylı dolaysız şekillerde tartışılan konu oldu.

Bir kez, seçimlerle iktidara gelmek sorununu, emekçi kitlelerin eğitilip, bilinçlendirilip örgütlenerek ülkenin politik hayatında etkin bir güç haline getirilmesi sorunundan kesinlikle ayırmak gerekir. Seçimlerle iktidarın alınıp alınamayacağı, sosyalist hareket o duruma geldiğinde mevcut olacak iç ve dış şartlar durumuna (konjonktüre), sınıflararası güç dengesine bağlı olacaktır. Seçimleri kazanabilecek bir düzeye gelmiş bir sosyalist partiyi engelleyen bir iktidar, seçimleri ortadan kaldıran veya kısıtlayan bir iktidar Anayasa dışına düşmüş, meşruiyetini yitirmiş bir iktidar durumuna düşer ve ona karşı direnmek hem anayasal, hem doğal bir hak, hatta ödev olur. Böyle bir durumda, kuvvetler dengesine göre ya egemen sınıflar ve iktidarı -Amerikanın da desteğiyle- Anayasa düzenini tüm kaldırır, terröre dayanan açık bir diktatörlüğe geçer, veya, işçi-emekçi sınıflar meşruluğunu yitirmiş böyle bir iktidara ve onun anayasa dışı böyle bir teşebbüsüne karşı direnir ve hakkı olan iktidarı eline alır. Politik iktidar sorunu, fiili güç sorunudur. Türkiye’de bir gün şu veya bu şekli almış, açık terröre dayanan açık bir diktatörlük yönetimi yer alırsa, bunun vebali sadece sömürücü egemen sınıflarda ve ağababaları Amerika’da değil, işçi-emekçi sınıfları bilinçlendirip örgütleyerek, kolayca alt edilemez politik bir güç haline getirmemiş veya getirememiş sosyalistlerde de olacaktır.

Bugün Türkiye’de Anayasa çerçevesi içinde de ve seçimler yoluyla iktidarı kazanabilmek için bir imkân ve ihtimal vardır. Bu imkân ve ihtimal -şartlara göre gerçekleşir veya gerçekleşemez, o bir yana, bugün sosyalistlerin görevi ve ödevi bu imkânı sonuna kadar kullanmaktır. Ve son kertede iktidar sorunu nasıl çözülecek olursa olsun, bugün yapılacak iş, işçi-emekçi sınıfları eğitip, bilinçlendirmek, örgütlemek ve iktidar mücadelesine sokmaktır. Hiç bir mülâhaza ve gerekçe, sosyalistlerin görevinin bu olduğu yargısını cerhedemez, bu görevi yerine getirmekten geri durmayı haklı gösteremez. Türkiye’de biz sosyalistler bu işi başarabiliriz veya başaramayız, bunu zaman gösterir, ama başarmıya var gücümüzle çalışmak kaçınılmazımız bir ödevdir. Sosyalist teori ışığında somut durumların somut tahlilini yapmak ve buna göre işçi-emekçi sınıfların mücadelesini biçimlendirip sosyalizme yöneltmek: işte sosyalist eylem programı ve sosyalistlerin görevi.

Emekçi halk kitleleri ters şartlandırılmıştır, bilinçsizdir. Evet, büyük ölçüde böyledir. Ama gelişmiş kapitalist ülkelerde bizimkinden çok daha büyük sayılardaki, çok daha örgütlü ve çok daha bilinçli işçi sınıfları da hâlâ bütünüyle burjuva şartlandırılmaldan kurtulmuş değillerdir. Oy çoğunluğuna sahip oldukları halde hâlâ daha sosyalizmi gerçekleştirecek bir partiyi iktidara getirememeleri, oylarını çeşitli burjuva partileri arasında dağıtmaları, burjuvazinin verdiği tavizlerle oyalanmaları

bunun açık delilidir. Kitlelerin kendiliğinden sosyalist bilince erişmesi beklenmez. Burjuva şartlandırmanın imalarını değiştirmek, bilinçsizliği veya kapitalist düzenin sınırlarını aşmayan bir sınıf bilincini, sosyalist bilince dönüştürmektir sosyalistlerin ve sosyalist partinin ödevi.

Toplumun gelişmesi, bu gelişmenin doğurduğu zıtlıklar, çelişkiler işçi-emekçi sınıflarda hoşnutsuzluklar, direnmeler yaratır, özellikle işçi sınıfı örgütlü bir mücadele düzeyine girer. Bu, objektif şartlara bir tepki olarak işçi sınıfında ve öteki emekçi sınıflarda kendiliğinden beliren bir örgütlenme ve mücadeledir. Sosyalist eylem, işçi-emekçi sınıflarda kendiliğinden beliren bu bilinçlenme ve mücadeleyi, ona sosyalist teoriyi aşılıyarak, sosyalist bilince ve sosyalizm doğrultusunda bir mücadeleye dönüştürmektir. Tarihte ve bugün, teoride ve pratikte, sosyalist eylemin ve sosyalistlerin görevinin bundan başka bir şey olduğu görülmemiştir, yazılmamıştır, söylenmemiştir. İşçi-emekçi sınıflarda kendiliğinden beliren bilinçlenmenin ve mücadelenin yine kendiliğinden sosyalist bilince ve mücadeleye dönüşeceğini düşünmek ve beklemek, pasif, mekanik bir toplumsal determinizm anlayışıdır: bilimsel sosyalizme aykırıdır, yanlıştır. Kitlelerin şartlandırılmış olmaları, yeterince hızlı bilinçlenmemeleri gerekçesiyle işçi-emekçi sınıfları bilinçlendirip örgütlendirmek işinde ödev almamak, bu görevi küçümsemek, toplumda başka güçlere bel bağlamak da bilimsel sosyalizme aykırıdır, yanlıştır.

İşçi-emekçi sınıfları var gücümüzle bilinçlendirip örgütlemeye çalışmak zorunluğu ayrı şey, böyle bir çalışma sonucu sosyalist iktidarı fiilen gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğimiz ayrı şeydir. Birinci zorunluktan kendine sosyalist diyen hiç kimse kaçınmaz, hele sosyalist bir parti hiç. İkincisi, yukarıda işaret ettiğim gibi iş ve dış konjonktüre, sınıf güçleri dengesine bağlıdır. Ola ki işçi-emekçi sınıflar örgütlü etkin bir güç haline gelemeden toplumda başka güçler gidişe “Dur!” desin. Ola ki bu güçlerin iktidarı bugünküne kıyasla daha ileri, ülke için daha yararlı bir aşamaya yönelin. Ama bu hiç bir zaman sosyalist devrim olmaz, ülke sorunlarına temel, sürekli çözümler getiremez. Daha önemlisi, her hangi bir iktidar mutlaka son tahlilde toplumdaki temel sınıflardan birine dayanacağından, her iki tarafı kollamak istese bile eğiliminin ağırlığı birine veya ötekine kayacağından, böyle bir “üçüncü gücün” yönetimi yer alacak olsa dahi, işçi-emekçi sınıfların küçümsenmeyecek ağırlıkta örgütlü bir güç haline getirilmiş olması o iktidarı da etkileyecektir. Kaldı ki, bugünden işçi-emekçi sınıfları bilinçlendirip örgütlemek, politik mücadeleye sokmak eylemi ve görevi içine, müttefik ve yardımcı diğer sınıf ve tabakaları da işçi-emekçi sınıfların davasına, sosyalizm davasına kazanmak görevi ve zorunluğu da dahildir. Sosyalist hareket, teoride ve pratikte geliştiği ölçüde etkisini toplum çapında yayacak, nüfusun her kesimindeki insanları şu veya bu ölçüde ve şekilde etkileyecektir.

Kanaatimce bugün Türkiye’de sosyalist hareketin karşılaştığı ve çözmek zorunda olduğu ve fakat gereğince dikkate bile almadığı temel sorun, emekçi kitlelerin şartlandırılmış ve bilinçsiz durumda olmalarından ziyade, yukarıdan beri açıklamaya çalıştığım sosyalistlik görevini sosyalist aydınların ve sosyalist örgütün gereğince yerine getirmeyişleri, hatta bunu çözülecek bir sorun, başarılacak bir görev olarak tam anlamış ve benimsemiş olmamalarıdır. Büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen, şartlandırılmış, bilinçlenmemiş dediğimiz işçi-emekçi sınıflar biz sosyalist

aydınları ve sosyalist örgütü artık uyarması gereken bir mücadele, bir örgütlü girişim yeteneği göstermektedirler. Son ayların grevleri, işyeri ve ağa toprağı işgalleri bunun açık belirtileridir. Kitlelerde kendiliğinden belirip hızlanan bu bilinçlenme ve mücadeleyi sosyalist bilince ve sosyalizm için mücadeleye dönüştürme işini biz sosyalist aydınlar ve sosyalist örgüt gereğince başaramıyoruz. Başarmak şöyle dursun, henüz bunu temel bir sorun olarak dahi görmüş, kabul etmiş değiliz.

Sosyalist hareketin politik örgütü TİP, başlangıçta, bilimsel sosyalizmin genel teorisi ve Türkiye şartlarının genel bilgisi ışığında sosyalist hareketin kalın çizgilerle genel rotasını ve programını ortaya koydu. Bu rota ve program geçerliydi. Başka yazılarımda belirttiğim nedenlerle, (*) TİP, sosyalist nitelikte bir örgütlenme ve sosyalist örgüt elemanları yetiştirme işini gereğince başaramadan ülke çapında, genişlemesine hızla büyüdü. Gerek toplumun objektif şartları, gerekse Partinin kendi sınırlı imkânları, parti örgütlerinin sosyalist niteliği üzerinde durup onu oluşturmak ve sosyalist militanlar yetiştirmek görevini başarmasını engelliyordu. Parti örgütlerinin sosyalist niteliği ve parti içi sosyalist eğitim üzerinde neden vaktiyle durmadınız, bunu yapmadınız? yollu suçlamalar diyalektik değil, metafizik bir düşünce ve anlayışın ifadeleridir. Çünkü sorunlar, somut zaman bölümlerinde somut durumların şart ve imkânlarına göre konulur ve çözülür ve bu çözüm bir süreçtir, zaman içinde oluşur, örgütlerin sosyalist niteliği ve parti içi sosyalist eğitim, “Her hafta bir sosyalist roman, her ay sosyalist bir iktisat kitabı okumak” gibi yüzeysel ve gülünç önerilerin yerine getirilmesiyle başarılmaz. Bilimsel sosyalizm, toplumun bilimsel teorisi ve toplumu bilinçli müdahalelerle değiştirmek eylemi olduğuna göre, bir sosyalist partide eğitim, eylem içinde ve eyleme dönük olur. Bu eğitimde kitaplar yardımcı araçlardır, temel unsur değil. Eylemden kopuk kitabî bir eğitim, biçimsel (formel) bir eğitim olur; bilinçli sosyalist militanlar değil, sosyalist terimleri, basitleştirilip klişeleştirilmiş sosyalist ilkeleri dillerine pelesenk eden lafazanlar yetiştirir. Eylemin de iki yanı vardır: bir, sosyalist örgütlenme çalışmaları, iki, örgüt aracılığı ile işçi-emekçi kitleleri bilinçlendirmek ve politik mücadeleye sokmak (eylemin bu iki yanı elbette birbirine bağlıdır).

Genel sosyalist teori temeli üzerinde somut durumların somut incelenmesi ve araştırılmasıyla Türkiye’de sosyalist hareketin teorik çerçevesini geliştirmek, sosyalist örgütlenme ve eğitim, emekçi kitlelerin mücadelesinin yönetimi, birbiriyle ilişkin olarak bir bütün halinde düşünülüp programlaştırılacak ve yapılacak işlerdir. Bu da ilk adımda, yekten, tam ve mükemmel bir şekilde yapılamaz. Araştırma-inceleme-uygulamada deneme-alınan sonuçlar ışığında yeniden gözden geçirme süreci içinde zamanla oluşturulur.

TİP kuruluşundan sonra ilk dönemde işçi emekçi kitlelerde ve aydınlar ve gençlik kesimlerinde genel bir sosyalist birikim sağladı ve bir ölçüde de örgütlenmeyi başardı. Ve sosyalist hareketin kaba çizgileriyle genel rotasını ve programını ortaya koydu. TİP bu ilk dönemde başarılı oldu. Ama bir sosyalist Parti programını ve çalışmalarını dış ortamın değişme ve gelişmesine ve kendi iç gelişmesine ve gücüne göre daima yeniden ayarlar ve geliştirir. Bunu yapmaz da bir dönemde başarılı veya kaçınılmaz olan çalışma şekillerini, görüşleri, sloganları daha sonraki dönemde de tekrarlamak alışkanlığına düşerse, başarı başarısızlığa dönüşür. TİP şimdi, teoride

ve pratikte, daha ileri bir aşamaya geçmek sorunu ve zorunluğu ile karşı karşıya-
dır. Programın temel çerçevesi, ilkeleri, toplumsal sorunlara önerdiği çözümler iti-
barıyla geçerliliğini muhafaza etmektedir, ama bilimsel araştırma ve incelemelerle
deha somut ve ayrıntılı bir düzeye getirilmesi gerekmektedir. Parti çalışmalarında
da sosyalistliğe yaraşır davranış kaidelerinin ve biçimlerinin uygulanması, sosyalist
nitelikte örgütlenme ve eğitimin bu dönemin baş sorunu olduğunun tanınması ve
sorunun çözümü üzerinde çalışmaların yoğunlaşması artık kaçınılmaz bir zorun-
luktur. Sorunların çözülebilmesi için, ilkin, bu sorunların var olduğu, hem artık
önemli bir şekilde karşımıza dikildiği, çözüm istediği kabul olunmak gerekir. Oysa
bugün henüz bu dahi gerçekleşmiş değildir.

TİP'in ve genellikle Türkiye'de sosyalist akımın bugünkü durumu, sosyalizmde
teori ile pratiğin ayrılmaz olduğu doğrusunu bir kez daha isbatlamaktadır. Evet,
devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz, ama sosyalist teori de somut olay-
ların somut tahlili ile belirlenip geliştirilir. Sosyalist teori, ne, başka ülkelerdeki uy-
gulamalara dair yazılanlardan acele ve yüzeysel yakıştırmalarla Türkiye şartlarına
aktarmalar yaparak meydana getirilebilir, ne de, dünyadaki teorik tartışmalardan
hemen kesin sonuçlara atlamak, tüzüğün verdiği yetkilere dayanıp bunlar üzerine
resen demeçler vermekle ve böylece Partiyi bağlamak yoluna gitmekle tesbit olu-
nur. Türkiye az gelişmiş bir ülke olarak dünya çapında ünlü bilginlere pek sahip
değilse de, bilimsel metotla ciddi çalışan, yetenekli genç bir kuşak yetişmiştir ve
yetişmektedir. Partinin bir görevi de bu unsurları Parti'nin merkez ve il bilim ve
araştırma kurullarında harekete geçirmek, araştırmalar, incelemeler yaptırmak ve
Türkiye şartlarına uygun sosyalist teoriyi bu kurulların ve organların sorunları eni-
ne boyuna tartışması sonucu tesbit etmek, geliştirmektir. Program hazırlanırken
bu yapılmıştır ve 1967-68 yılında merkez bürosu çok olumlu ve verimli çalışmalar
gerçekleştirmiştir. Bugün için bu söylenemez.

TİP'in bugün bir tıkanıklık ve dağınıklık göstermesi, alması gereken aşamayı
henüz alamaması TİP'ten ümit kesmek, işçi-emekçi sınıfları bilinçlendirmek, ör-
gütlemek görevine boş vermek, bunu küçümsemek, hele bunu baltalamak için asla
bir gerekçe olamaz. İşçi-emekçi sınıfların kendiliğinden bilinçlenmesini ve müca-
delesini sosyalist bilinç ve mücadeleye dönüştürmek işini ve bu amaçla da sosyalist
teoriyi ve pratiği geliştirmek görevini ancak işçi-emekçi sınıfların sosyalist partisi
yapar. işçi sınıfı partisinin varlık nedeni budur. Bunun için de bütün sosyalistlerin
ödevi partiyi bu görevini başaracak düzeye getirmeye çalışmaktır.

(*) *Tüm dergisinin 1 ve 2. sayılarındaki yazılarımdır. Aralık, 1968.*

Emek, Sayı 9, Ağustos 1969